

AOB-Algemene Onderwijsbond

De Toekomst is Publiek

Het roer weer in handen krijgen is zeker van toepassing op de publieke sector. Onder het motto De Toekomst is Publiek wil de FNV herstel en wederopbouw van de publieke sector de komende jaren tot speerpunt maken. Daartoe zullen de sectoren, branches en aangesloten bonden binnen de FNV, die de ongeveer 2,5 miljoen werknemers vertegenwoordigen die publieke taken uitvoeren in overheidsinstanties, nutsvoorzieningen, openbaar vervoer, onderwijs, culturele instellingen en zorg en welzijn, de krachten bundelen. Want een sterke FNV in de publieke sector is onontbeerlijk voor de ommekeer die zo dringend gewenst is naar een samenleving waarin iedereen volwaardig mee kan doen. De coronacrisis heeft aangetoond hoe onmisbaar een goed functionerende publieke sector is en hoe essentieel de werknemers zijn die publieke taken uitoefenen. Het is dan ook de hoogste tijd voor herwaardering van het werk in de publieke sector.

Doorgeslagen marktwerking

Steeds meer publieke taken zijn de afgelopen tientallen jaren geprivatiseerd. De vrije markt moest onder andere zorg, vervoer, telecom en energie goedkoper en efficiënter maken. Bewuste politieke keuzes, gestuurd door de ideologie van het neoliberalisme, waar multinationals gretig van profiteren. De prijs voor deze uitverkoop van publieke voorzieningen aan de markt wordt betaald door werknemers en gebruikers. Door de kosten zo laag mogelijk te houden komt de kwaliteit van de dienstverlening in het gedrang. De dienstverlening verschaalt en/of leidt tot kostenstijgingen voor de burger/gebruiker. De obsessie met kostenreductie komt het scherpst naar voren bij de arbeidskosten. De arbeidsvoorwaarden staan voortdurend onder

druk. De lonen blijven steeds verder achter en vaste banen maken plaats voor onzeker en tijdelijk werk. Bovendien hollen de arbeidsomstandigheden achteruit en wordt medezeggenschap praktisch onmogelijk gemaakt.

Het is dan ook de hoogste tijd voor herbezinning op marktwerking en privatisering in de publieke sector. De overheid moet uit de greep komen van het grootkapitaal en weer zelf aan het roer staan van de publieke sector. Het uitbesteden van of bezuinigingen op publieke taken kan niet langer als vanzelfsprekend worden beschouwd. Integendeel, in veel gevallen zouden burgers en werknemers beter af zijn als er een einde kwam aan het steeds terugkerende aanbestedingscircus. En ook de concurrentie in sectoren als energie en zorg is niet in het voordeel van burgers of werknemers. Voor de zorgmedewerkers bijvoorbeeld leidt dit tot zo'n administratieve rompslomp ten behoeve van de verzekeraars dat veel medewerkers de sector de rug toekeren.

Betaalbaar en toegankelijk

De tweedeling in de maatschappij is toegenomen. De kloof tussen arm en rijk is groter geworden, versterkt door een groeiende kansenongelijkheid. Publieke voorzieningen vervullen een cruciale functie in het tegengaan of opheffen van ongelijkheid. Daartoe moeten publieke diensten en voorzieningen toegankelijk zijn voor iedereen, ongeacht draagkracht, zodat iedereen in de samenleving volwaardig mee kan doen. Juist dit belangrijke aspect van het publieke bestel is onder druk komen te staan. Het marktdenken heeft vat gekregen op de overheid zelf. Overheidsinstanties en zorg- en onderwijsinstellingen worden geleid alsof het bedrijven zijn. De fixatie op kosten leidt tot soms onaanvaardbare prijsstijgingen voor de burger voor diensten van de overheid zelf, of tot hoge eigen bijdragen voor cliënten van zorginstellingen. Met als gevolg dat mensen zorg mijden. Daarnaast is het openbaar vervoer zo duur geworden, dat mensen die minder draagkrachtig zijn niet meer mee kunnen doen, waardoor ze in isolement dreigen te raken.

Als we kijken naar het onderwijs zien we dat de tweedeling de afgelopen 10 jaar is toegenomen en dat kinderen van laagopgeleide ouders steeds minder kansen hebben. Daarnaast zien we een daling van het totale onderwijsniveau ook veroorzaakt door het structureel minder uitgeven aan onderwijs als deel van het BBP in vergelijking met de ons omringende landen.

Dit proces van tweedeling wordt versterkt door het inhuren van extra huiswerkbegeleiding door ouders die zich dat kunnen permitteren. Hierdoor en doordat de overheid eist dat de coronamiddelen snel worden uitgegeven en er geen gediplomeerde leraren beschikbaar zijn neemt de invloed van marktbedrijven in het onderwijs toe.

Dat de samenleving steeds meer opdraait voor de kosten van publieke of publiek gefinancierde voorzieningen is des te meer schrijnend in het licht van de massale belastingontwijking door het grote bedrijfsleven en het niet belasten van vermogens. Dat betekent misgelopen belastingopbrengsten, geld dat broodnodig is om de publieke voorzieningen op peil te houden.

Investeren in kwaliteit

Bezuinigen heeft meer kapot gemaakt dan ons lief is. Overal in het publieke domein is er een tekort aan gekwalificeerde vakkrachten. Bezuinigingen op overheidstaken mogen dan misschien leiden tot een lagere belastingdruk voor de burger, maar als dat al het geval is, dan betalen de burgers daar een prijs voor. Diezelfde burgers ondervinden namelijk de vervelende gevolgen van bezuinigingen in het hele publieke domein. Het verdwijnen van bibliotheken, het sluiten van een zwembad, het opheffen van een buslijn, het zijn slechts enkele voorbeelden van het uitkleden van openbare voorzieningen. Maar er zijn ook minder zichtbare effecten die grote gevolgen kunnen hebben voor de kwaliteit van de samenleving. Het bezuinigen op inspecties die toezien op een schone en veilige leefomgeving bijvoorbeeld, kan leiden tot gevaarlijke of ongezonde omstandigheden in de leefomgeving.

Zuinig moeten we zijn op al die onmisbare werknemers in het publieke domein. Zuinig moeten we zijn op de kwaliteit van essentiële diensten voor de burgers en maatschappij. En dat kan alleen door hierin te investeren. Investeren in kwaliteit. Investeren in mensen. Zodat het weer aantrekkelijk wordt om voor de publieke sector te werken. Door de inhoud van het werk centraal te laten staan. Door een einde te maken aan onnodige bureaucratie en regeldruk, en autonomie terug te geven aan de professional. En vanzelfsprekend door goede arbeidsvoorwaarden te bieden. Zo kunnen we de menselijke maat laten terugkeren in het openbaar bestuur en de publieke diensten.

Tot slot

De visie van de FNV dat de marktwerking is doorgeslagen wordt inmiddels breed gedeeld in de maatschappij. Dit is dan ook het moment om door te pakken en te gaan bouwen aan een sterke publieke sector die in dienst staat van de burgers. Herstel van de publieke sector kan alleen slagen door de werknemers in de publieke sector, zoals de professionals in zorg en onderwijs, de politie en BOA's, de werknemers die zorgen voor schoon drinkwater en energie of openbaar vervoer, of die werkzaam zijn in de culturele en recreatieve sector om ons te laten genieten van kunst, cultuur en sport, de waardering te geven die ze verdienen. Ditzelfde geldt voor de overheidsfunctionarissen in dienst van de burgers, zoals bij gemeenten, provincies, waterschappen en Rijk. Nederland moet de komende jaren grote opgaven als klimaatverandering, digitalisering en vergrijzing in goede banen leiden. Dat gaat niet zonder een goed functionerende overheid.

Wij gaan bouwen aan een brede beweging voor herstel en versterking van de publieke sector. Niet met een blauwdruk van bovenaf, maar vanuit de ervaring en professionaliteit van onze leden. Zo trekken de direct aangesloten sectoren en zelfstandige bonden binnen de FNV samen op voor een toekomst die publiek is.